

TÖRTÉNELEM

„B” VÁLTOZAT

7. évfolyam

Éves óraszám: 74 óra

A „B” változat előnyeit a következőkben lehet összefoglalni:

- A korosztály értelmi képességeinek megfelelő, jól használható tankönyvre épül.
- A XIX-XX. század sorsfordító eseményeit már 13-14 éves korban tárgyalja, ami megkönnyíti a tanulók ismeretfelvételét, tájékozódását a az iskolán kívüli világban.
- Nem csak az ókor és a középkor, hanem a teljes ismeretanyag kétszer kerül feldolgozásra a második (felső tagozatos) és a harmadik (gimnáziumi) ciklusban.
- A harmadik ciklusban (a gimnáziumi tananyag tárgyalásakor) nagyobb mértékben nyílik lehetőség a későbbi korszakokkal, a jelennel való párhuzamok felvillantására.
- A 7. és 8. osztályos kerettanterv kiemelkedő témakörei tárgyalása mellett nagy hangsúlyt fektet a későbbi történelmi tanulmányokhoz szükséges készségek kialakítására.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott szövegből. A műveltségi területhez kapcsolódó szövegek értő olvasása. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben.

2. Kritikai gondolkodás

Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegből. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. Ellenérvek gyűjtése meghatározott álláspontok cáfolására. Feltevések megfogalmazása egyes társadalmi jelenségek háttéréről, feltételeiről, okairól.

3. Kommunikáció

Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élőszóban.

4. Tájékozódás térben –időben

Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata. Időmeghatározás más ismert eseményre, jelenségre való utalással, kronológiai adatok rendezése. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanult helyek megkeresése a térképen.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket összekapcsolni. Legyen képes a különböző felsorolt történelmi tényezők közül kiválasztani az adott történelmi esemény okait, következményeit. Legyen képes a fontos történelmi eseményeket sorrendbe állítani, évszámokkal, nevekkal és helyekkel összekapcsolni. Legyen képes megadott segítséggel (pl. térképvázlat, kronológiai tábla, forrás) konkrét eseménysorokat bemutatni.

TARTALOM

A) RÉSZ

A kerettantervben (2000/28. OM sz. rendelet) felsorolt, a 7. és 8. általános iskolai osztály számára felsorolt témakörök közül (ld. a mellékletben) elsősorban azokat ajánlja tárgyalni, amelyek

- az anyag gerincét alkotják,
- a mai világban való tájékozódáshoz szükségesek, vagy a mai magyar köztudatban jelen vannak, tehát szükséges, hogy a diákok már ebben az életkorban tájékozottak legyenek ezekben a kérdésekben,
- a korosztályban különös érdeklődést váltanak ki, ezért érdemes velük részletesen foglalkozni.

Absztrakt fogalmak és rendszerek tanítása általában nehézséget okoz a korosztálynak.

A témakörök kiválasztása a szaktanár döntésétől függ. Célszerű azonban az év végéig 1939-ig vagy 1945-ig eljutni az anyag tárgyalásában, hogy 8. félévkor az általános iskolai anyag lezárható legyen.

A magyarázatot vetített képes szemléltetés kísérheti. A tananyag feldolgozását a munkafüzet használata segíti, mely egyben az írásbeli feladatmegoldáshoz is hozzászoktatja a diákokat.

TANKÖNYVEK

Helméczy Mátyás: Történelem 7. + munkafüzet (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Helméczy Mátyás: Történelem 8. + munkafüzet (Nemzeti Tankönyvkiadó)

B) RÉSZ

A témakörök előző pontban megjelölt módon való tárgyalásával párhuzamosan lehetőség nyílik készségfejlesztő programok elvégzésére. A szaktanár az alábbiakból válogathat vagy más programokat végezhet.

Írásbeli feladatmegoldás (folyamatosan)

A munkafüzet használatával a diák az írásbeli feladatmegoldást gyakorolja az egész tanévben.

Szóbeli készségek fejlesztése (folyamatosan)

A tananyag számonkérése szóbeli felelet formájában, tanári kérdések segítségével.

Történeti földrajzi alapozás (kb. egy félév)

A program célja, hogy a diák otthon rendszeresen tanulmányozza a történelmi Magyarország térképét, és a gimnáziumi tanulmányok megkezdésének idejére tudjon azon tájékozódni. Lehetséges módszer térképelemek bejelölése vaktérképen otthoni munkában, majd ennek számonkérése.

Könyvtár- és internethasználat (kb. egy félév)

A program célja kettős: megismertetni a diákokat az iskolai könyvtár történelemmel kapcsolatos kézikönyveivel és az interneten található történelmi tárgyú honlapokkal, valamint megtanulni e források feldolgozási módjait: kiselőadás (írásban vagy szóban), csoportmunka, szerepjáték stb. formájában. Lehetőség nyílik iskolai tantárgyak és a lakóhely története feldolgozására is.

A történelemtanulás módszerei (néhány alkalom)

A tankönyv használata, az órára való készülés módszerei. A témazáró dolgozatra való fölkészülés, a témazáró írásának módszerei.

Kötelező olvasmány

Egy vagy több történelmi regény vagy ismeretterjesztő mű olvasása és számonkérése.

Dokumentumfilm és játékfilm-elemzés (néhány alkalom)

A XX. század történelme (pl. a világháborúk) alkalmat nyújt egy vagy több dokumentumfilm- és játékfilm-részlet közös elemzésére.

Történelmi korok dalainak elemzése (néhány alkalom)

Például 1848 vagy a két háború közötti magyar dalkincsből vett példák elemzése szövegkönyv segítségével.

8. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 74 óra

A „B” változat előnyeit a 7. évfolyam helyei tanterve foglalja össze. A nyolcadik évfolyamtól jelentkező újabb előny, hogy a diákok szellemileg érettebb, absztrakt látásmódra is képes életkorban kezdenek hozzá a gimnáziumi anyag tanulmányozásához.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Információk gyűjtése adott témához iskolai vagy más könyvtárban, interneten. A gyűjtött adatokról rövid tartalmi ismertető készítése. Néhány kézikönyv, atlasz, lexikon használata. A tanultak felhasználása új feladathelyzetben.

2. Kritikai gondolkodás

Többféleképp értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése. A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Történelmi jelenségek elbeszélése különböző szempontokból. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi jelenségekről, eseményekről és személyekről.

3. Kommunikáció

Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazása írása valamely történelmi-társadalmi témáról.

4. Tájékozódás térben – időben

A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Események, jelenségek időrendbe állítása. A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről. Események kapcsolása a tanult helyekhez.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Tudja a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét megállapítani, jellemzőiket felsorolásból kiválasztani. Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak. Legyen képes a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket összekapcsolni.

TARTALOM

Az **első félév** tananyaga

A) RÉSZ

A szaktanár határozza meg - a hetedik évfolyam helyi tantervében szereplő szempontok szerint-, hogy a kerettantervben (2000/28. OM sz. rendelet) felsorolt, a 8. általános iskolai osztály számára ajánlott és az előző tanévben még nem tárgyalt témakörök közül (ld. a mellékletben) melyeket tanít. Célszerű a félév végéig az általános iskolai anyagot lezárni.

A magyarázatot vetített képes szemléltetés kísérheti. A tananyag feldolgozását a munkafüzet használata segíti, mely egyben az írásbeli feladatmegoldáshoz is hozzászoktatja a diákokat.

TANKÖNYV

Helméczy Mátyás: Történelem 8. + munkafüzet (Nemzeti Tankönyvkiadó)

B) RÉSZ

A témakörök előző pontban megjelölt módon való tárgyalásával párhuzamosan lehetőség nyílik készségfejlesztő programok elvégzésére. A szaktanár az alábbiakból válogathat vagy más programokat végezhet.

Helyesírás a történelemórán (néhány hét)

Az írásbeli feladatok, a témazárók során gyakori helyesírási hibákhoz kapcsolódó feladatok megoldása.

Interjú készítése valamely sorsfordító történelmi esemény szemtanújával

A XX. század közepéhez vagy második feléhez kapcsolódó interjú az oral history fogalmáva is megismerteti a diákokat.

Szóbeli készségek fejlesztése (folyamatosan)

A tananyag számonkérése szóbeli felelet formájában tanári kérdések segítségével, majd összefüggő feleletként.

A történelemtanulás módszerei (néhány alkalom)

Vázlatkészítés tankönyvi leckéről. A tanári előadás jegyzetelésének módszerei.

Írásbeli feladatmegoldás, kötelező olvasmány, dokumentumfilm és játékfilm-elemzés, történelmi korok dalainak elemzése: ld. a hetedik évfolyam tantervét.

A **második félév** tananyaga

A) RÉSZ

A tananyag a gimnáziumi kerettanterv (2000/28. OM sz. rendelet, ld. a mellékletben) 9. osztályos tananyagának kb. az első fele (az őskortól kb. az ókori Görögország történetéig). A tananyag ütemezése a szaktanár döntésétől függ.

A „B” változat általános céljai, általános követelményei és a javasolt tankönyvek listája megegyezik az „A” változat 7. évfolyamra vonatkozó részében írtakkal. A magyarázatot szemléltetésül vetített képek és dokumentum- vagy játékfilm-részletek kísérhetik.

B) RÉSZ

A témakörök tárgyalása mellett lehetőség nyílik – a szaktanár választása szerint – például a következő készségek fejlesztésére:

Írásbeli feladatmegoldás

Feladatgyűjtemény (pl. Kaposi-Szabó-Száray: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségihez 9-10.o., Doba-Eszterág-Kojanitz: Történelem I. forrásgyűjtemény) használatával órai vagy házi feladatként az írásbeli feladatmegoldási készségek gyakorlása.

Topográfiai készségek fejlesztése

Térképolvasási (és rajzolási) feladatok a Történelmi és a Földrajzi atlasz használatával órai vagy házi feladat formájában.

Szóbeli készségek fejlesztése (folyamatosan)

A tananyag számonkérése összefüggő szóbeli felelet formájában.

A történelemtanulás módszerei

A gimnáziumi tankönyv, feladatgyűjtemény használata, készülés az órára. Felkészülés gimnáziumi témazáró megírására. A tanári magyarázat jegyzetelése.

Kötelező olvasmány

Egy vagy több történelmi regény vagy ismeretterjesztő mű olvasása és számonkérése.

9. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 74 óra

A „B” változat előnyeit a 7. évfolyam helyei tanterve foglalja össze.

FELESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegekből. Gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése. Olvasmányokról lényegyet kiemelő, pontos és részletes jegyzetek készítése.

2. Kritikai gondolkodás

Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Társadalmi-történelmi problémák felismerése és megfogalmazása, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. Többféleképp értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása.

3. Kommunikáció

Beszélgetés és vita egy-egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása, érvelésének összefoglalása és figyelembevétele. Beszámoló tartása népszerű tudományos irodalomból, történelmi forrásokból. Esszé írása történelmi-társadalmi témákról.

4. Tájékozódás térben – időben

Történelmi korszakok, periódusok nevének használata a történelmi idő tagolására. Az idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel, kronológiai adatok rendezése. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes alapvető történelmi események lényeges és kevésbé lényeges elemeinek megkülönböztetésére. Tudjon egyszerű kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeiről. Gyűjtsön példákat arra, hogy különböző történelmi régiók fejlődése eltérő ütemű lehet. Források segítségével ismerje fel a nagyobb történelmi régiók közötti fontosabb különbségeket.

TARTALOM

A) RÉSZ

Az év tananyaga a gimnáziumi kerettanterv (2000/28. OM sz. rendelet, ld. a mellékletben) 9. osztályos tananyagának nagyjából a második fele és a 10. osztály tananyagának nagyjából az első fele (kb. az ókori Róma történetétől kb. a középkor végéig). A tananyag ütemezése a szaktanár döntésétől függ.

A „B” változat általános céljai, általános követelményei és a javasolt tankönyvek listája megegyezik az „A” változat 7. és 8. évfolyamra vonatkozó részében írtakkal. A magyarázatot szemléltetésül vetített képek és dokumentum- vagy játékfilm-részletek kísérhetik.

B) RÉSZ

A témakörök tárgyalása mellett lehetőség nyílik – a szaktanár választása szerint – például a következő készségek fejlesztésére:

Írásbeli feladatmegoldás

Feladatgyűjtemény (pl. Kaposi-Szabó-Száray: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségihez 9-10.o., Doba-Eszterág-Kojanitz: Történelem I. és Eszterág-Kojanitz: Történelem II. forrásgyűjtemény) használatával órai vagy házi feladatként az írásbeli feladatmegoldási készségek gyakorlása.

Topográfiai készségek fejlesztése

Térképolvasási (és rajzolási) feladatok a Történelmi és a Földrajzi atlasz használatával órai vagy házi feladat formájában.

Szóbeli készségek fejlesztése (folyamatosan)

A tananyag számonkérése összefüggő szóbeli felelet formájában.

A történelemtanulás módszerei

A tanári magyarázat jegyzetelése.

Kötelező olvasmány

Egy vagy több történelmi regény vagy ismeretterjesztő mű olvasása és számonkérése.

10. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 74

A „B” változat előnyeit a 7. évfolyam helyei tanterve foglalja össze.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegekből. Gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése. A történelmi múlt rekonstruálása különböző jellegű források alapján. Előadás önálló jegyzetelése.

2. Kritikai gondolkodás

Társadalmi-történelmi problémák felismerése és megfogalmazása, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. Többféle képp értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. Különböző társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről.

3. Kommunikáció

Beszélgetés és vita egy-egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. A vita során a véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével. Esszé írása történelmi-társadalmi témákról.

4. Tájékozódás térben – időben

Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. A világtörténelem, az európai történelem és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusának és kölcsönhatásainak elemzése. Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes történelmi események okait, következményeit megkülönböztetni.

Legyen képes egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait összevetni. Legyen képes történelmi események okait, következményeit megkülönböztetni.

Legyen képes egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait összevetni. Hozzon példát arra, hogy a politikai, társadalmi, etnikai és gazdasági viszonyok hogyan befolyásolják az egyes korszakokban élők életmódját, mentalitását.

Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérő szempontok (pl. műveltség, életmód, gazdasági helyzet) szerint. Legyen képes egy-egy kiemelkedő történelmi személy életútját bemutatni, közösségformáló, társadalomalakító tevékenységét felismerni.

TARTALOM

A) RÉSZ

Az év tananyaga a gimnáziumi kerettanterv (2000/28. OM sz. rendelet, ld. a mellékletben) 10. osztályos tananyagának nagyjából a második fele és a 11. osztály tananyagának nagyjából az első harmada (kb. az újkor kezdetétől kb. a XIX. sz. kezdetéig ill. derekáig), a szaktanár döntésétől függően.

A „B” változat általános céljai, általános követelményei és a javasolt tankönyvek listája megegyezik az „A” változat 9. és 10. évfolyamra vonatkozó részében írtakkal. A magyarázatot szemléltetésül vetített képek és dokumentum- vagy játékfilm-részletek kísérhetik.

B) RÉSZ

A témakörök tárgyalása mellett lehetőség nyílik – a szaktanár választása szerint – például a következő készségek fejlesztésére:

Írásbeli feladatmegoldás

Feladatgyűjtemény (pl. Kaposi-Szabó-Száray: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségihez 9-10.o. és 11.o., Eszterág-Kojanitz: Történelem II. és Doba-Eszterág-Kojanitz: Történelem III. forrásgyűjtemény) használatával órai vagy házi feladatként az írásbeli feladatmegoldási készségek gyakorlása.

Topográfiai készségek fejlesztése

Térképolvasási (és rajzolási) feladatok a Történelmi és a Földrajzi atlasz használatával órai vagy házi feladat formájában.

Szóbeli készségek fejlesztése (folyamatosan)

A tananyag számonkérése összefüggő szóbeli felelet formájában.

A történelemtanulás módszerei

A tanári magyarázat jegyzetelése. A 2005-től bevezetett érettségi mintáját követő esszék megírásának módszerei

A történelmi kutatás alapjai (néhány hét a tananyaggal párhuzamosan)

Szakirodalmi szöveg jegyzetelése, bibliográfia készítése, rövid házidolgozat elkészítése.

Esszéírás

A 2005-től bevezetett érettségi mintáját követő esszék gyakorlása házi feladatban vagy témazáró dolgozatban.

Kötelező olvasmány

Egy vagy több történelmi regény vagy ismeretterjesztő mű olvasása és számonkérése.

11. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 111 óra +74 óra fakultáció

A „B” változat előnyeit a 7. évfolyam helyei tanterve foglalja össze.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegekből. Gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése. A legfontosabb történelmi kézikönyvek, atlaszok, lexikonok ismerete és használata. A tanultak felhasználása új helyzetben. Előadás önálló jegyzetelése.

2. Kritikai gondolkodás

Társadalmi-történelmi problémák felismerése és megfogalmazása, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. Történelmi-társadalmi adatok, modellek elemzése. Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. Az információforrások kritikus kezelése. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről.

3. Kommunikáció

Beszélgetés és vita egy-egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. A különböző információforrások elemzéséből levont következtetések, illetve különféle társadalmi-történelmi összefüggések szóbeli kifejtése. Esszé írása történelmi-társadalmi témáról, ennek kapcsán bizonyítékok és cáfolatok kifejtése, következtetések levonása.

4. Tájékozódás térben –időben

Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása. A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemző néhány kormányzati struktúrát összehasonlítani. Legyen képes a kormányzás szintjeit megkülönböztetni, és formáit különböző korokban (*pl. központi kormányzati intézmények, helyi közigazgatás, megyék, városi önkormányzat*) bemutatni. Legyen képes bemutatni az állam és az egyház viszonyának változásait különböző korokban. Ismerje az emberiség fejlődése során megfogalmazott korszakokat meghatározó eszméket, ideológiákat. Legyen képes a nemzetállamok kialakulásának történelmi körülményeit, jellemzőit bemutatni. Legyen képes feltárni és értelmezni a felekezeti, társadalmi, politikai és népesedési viszonyok kölcsönhatását.

Legyen képes felismerni és jellemezni egyes korok meghatározó gazdaságpolitikáját. Legyen képes a műveltségi viszonyok és a gazdaság összefüggéseit értelmezni. Legyen képes források alapján történelmi események okait, következményeit és a résztvevők szándékait összehasonlítani, a közöttük levő összefüggésekre rámutatni. Legyen képes szabadon választott történelmi jelenségek változásait hosszabb időtávon végigkísérni. Legyen képes egy ország vagy régió történelmét szabadon választott szempontból hosszabb időtávon keresztül bemutatni. Legyen képes a tanult történelmi korokat sokrétűen (*pl. társadalomtörténeti, gazdaságtörténeti, művelődéstörténeti szempontból*) összehasonlítani.

TARTALOM

A) RÉSZ

Az év tananyaga a gimnáziumi kerettanterv (2000/28. OM sz. rendelet, ld. a mellékletben) 11. osztályos tananyagának nagyjából a második és harmadik harmada és a 12. osztály tananyagának nagyjából az első harmada (kb. a XIX. sz. kezdetétől ill. derekától a két világháború közötti időszakig), a szaktanár döntésétől függően.

A „B” változat általános céljai, általános követelményei és a javasolt tankönyvek listája megegyezik az „A” változat 11-12. évfolyamra vonatkozó részében írtakkal, kiegészülve Dupcsik-Repárszky: Történelem IV. (Műszaki Könyvkiadó) c. kötettel. A magyarázatot szemléltetésül vetített képek és dokumentum- vagy játékfilm-részletek kísérhetik.

B) RÉSZ

A témakörök tárgyalása mellett lehetőség nyílik – a szaktanár választása szerint – például a következő készségek fejlesztésére:

Írásbeli feladatmegoldás

Feladatgyűjtemény (pl. Kaposi-Szabó-Száray: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségihez 11.o. és 12.o., Doba-Eszterág-Kojanitz: Történelem III. és Dupcsik-Repárszky: Történelem IV. forrásgyűjtemény) használatával órai vagy házi feladatként az írásbeli feladatmegoldási készségek gyakorlása.

Topográfiai készségek fejlesztése

Térképolvasási (és rajzolási) feladatok a Történelmi és a Földrajzi atlasz használatával órai vagy házi feladat formájában.

Szóbeli készségek fejlesztése (folyamatosan)

A tananyag számonkérése összefüggő szóbeli felelet formájában.

Egy vagy több alkalommal tanulói kiselőadás szabadon választott vagy megadott történelmi témában.

Esszéírás

A 2005-től bevezetett érettségi mintáját követő esszék gyakorlása házi feladatban vagy témazáró dolgozatban.

Kötelező olvasmány

Egy vagy több történelmi regény vagy ismeretterjesztő mű vagy történelmi szakmunka olvasása és számonkérése.

C) RÉSZ

A **fakultáció** tanterve a szaktanár döntésétől függ.

Lehetséges programok többek között:

- Street law program
- A történelem segédtudományai
- Kötelező olvasmány és olvasmány-értékelő dolgozat
- Családfa-készítés
- Kiselőadás készítése történelmi szakmunka alapján

12. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 96 óra + 128 óra fakultáció

A „B” változat előnyeit a 7. évfolyam helyei tanterve foglalja össze.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

6. Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, hallott és olvasott szövegekből. Gyűjtött információk önálló rendszerezése és értelmezése. A legfontosabb történelmi kézikönyvek, atlaszok, lexikonok ismerete és használata. A tanultak felhasználása új helyzetben. Előadás önálló jegyzetelése.

7. Kritikai gondolkodás

Társadalmi-történelmi problémák felismerése és megfogalmazása, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése. Történelmi-társadalmi adatok, modellek elemzése. Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. Az információforrások kritikus kezelése. Önálló vélemény megfogalmazása társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről.

8. Kommunikáció

Beszélgetés és vita egy-egy társadalmi, történelmi témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. A különböző információforrások elemzéséből levont következtetések, illetve különféle társadalmi-történelmi összefüggések szóbeli kifejtése. Esszé írása történelmi-társadalmi témáról, ennek kapcsán bizonyítékok és cáfolatok kifejtése, következtetések levonása.

9. Tájékozódás térben –időben

Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest. Különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása, a változások hátterének feltárása. A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről.

10. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemző néhány kormányzati struktúrát összehasonlítani. Legyen képes a kormányzás szintjeit megkülönböztetni, és formáit különböző korokban (pl. *központi kormányzati intézmények, helyi közigazgatás, megyék, városi önkormányzat*) bemutatni. Legyen képes bemutatni az állam és az egyház viszonyának változásait különböző korokban. Ismerje az emberiség fejlődése során megfogalmazott korszakokat meghatározó eszméket, ideológiákat. Legyen képes a nemzetállamok kialakulásának történelmi körülményeit, jellemzőit bemutatni. Legyen képes feltárni és értelmezni a felekezeti, társadalmi, politikai és népesedési viszonyok kölcsönhatását.

Legyen képes felismerni és jellemezni egyes korok meghatározó gazdaságpolitikáját. Legyen képes a műveltségi viszonyok és a gazdaság összefüggéseit értelmezni. Legyen képes források alapján történelmi események okait, következményeit és a résztvevők szándékait összehasonlítani, a közöttük levő összefüggésekre rámutatni. Legyen képes szabadon választott történelmi jelenségek változásait hosszabb időtávon végigkísérni. Legyen képes egy ország vagy régió történelmét szabadon választott szempontból hosszabb időtávon keresztül bemutatni. Legyen képes a tanult történelmi korokat sokrétűen (pl. *társadalomtörténeti, gazdaságtörténeti, művelődéstörténeti szempontból*) összehasonlítani.

TARTALOM

A) RÉSZ

Az év tananyaga a gimnáziumi kerettanterv (2000/28. OM sz. rendelet, ld. a mellékletben) 12. osztályos tananyagának nagyjából a második és harmadik harmada (kivéve az utolsó fejezeteket; kb. a két világháború közötti időszakról a rendszerváltásig), a szaktanár döntésétől függően. A rendszerváltástól napjainkig terjedő időszakot Társadalomismeret tantárgy dolgozza fel.

A „B” változat általános céljai, általános követelményei és a javasolt tankönyvek listája megegyezik az „A” változat 11-12. évfolyamra vonatkozó részében írtakkal, kiegészülve Dupcsik-Repárszky: Történelem IV. (Műszaki Könyvkiadó) c. kötetel. A magyarázatot szemléltetésül vetített képek és dokumentum- vagy játékfilm-részletek kísérhetik.

B) RÉSZ

A témakörök tárgyalása mellett lehetőség nyílik – a szaktanár választása szerint – például a következő készségek fejlesztésére:

Írásbeli feladatmegoldás

Feladatgyűjtemény (pl. Kaposi-Szabó-Száray: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségihez 12.o., Dupcsik-Repárszky: Történelem IV. forrásgyűjtemény) használatával órai vagy házi feladatként az írásbeli feladatmegoldási készségek gyakorlása.

Topográfiai készségek fejlesztése

Térképolvasási (és rajzolási) feladatok a Történelmi és a Földrajzi atlasz használatával órai vagy házi feladat formájában.

Szóbeli előadási készségek fejlesztése

A tananyag számonkérése a 2005-től bevezetett szóbeli érettségi mintáját követő szóbeli feleletek formájában.

Esszéírás

A 2005-től bevezetett érettségi mintáját követő esszék gyakorlása házi feladatban vagy témazáró dolgozatban.

Kötelező olvasmány

Egy vagy több történelmi regény vagy ismeretterjesztő mű vagy történelmi szakmunka olvasása és számonkérése.

C) RÉSZ

A 12. évfolyamon az **érettségire** való felkészítés két szinten zajlik.

A **középszintű** érettségire az alapórákon kell felkészíteni a diákokat. A felkészülés lehetséges elemei: az érettségi szerkezetének, feladattípusainak bemutatása, a témakörök és a kerettantervi adatok ismétlése, kis- és nagyesszék gyakoroltatása, a szóbeli témakörök otthoni kidolgozása és órai megbeszélése, szóbeli feleletek gyakorlása. A felsoroltak nagy része szerepel a 12. és a korábbi évfolyamok készségfejlesztő feladatai között, így ideális esetben a középszintű érettségire való felkészítés az - osztálybontás nélküli - alapórák menetét csak kis mértékben befolyásolja.

Az **emelt szintű** érettségire heti négy órás fakultáció készít fel. A felkészítés lehetséges elemei: az érettségi szerkezetének, feladattípusainak bemutatása, a témakörök és a kerettantervi adatok ismétlése, kis- és nagyesszék gyakoroltatása, a szóbeli témakörök otthoni kidolgozása és órai megbeszélése, szóbeli feleletek gyakorlása, évfolyamszintű próbaérettségik szóban és írásban.